

postmottak.planogbygg@bergen.kommune.no

Bergen, 23. mars 2021

Høringsinnspill til detaljreguleringsplan til Mindemyren nord – Bergen kommune

Offentlig detaljregulering Årstad, Gnr. 159 bnr. 943 mfl.

Detaljreguleringen for Mindemyren nord i Årstad bydel i Bergen kommune, del av en større områdereguleringsplan, «Mindemyren» (PlanID 61140000), er nå på høring. Hensikten med planarbeidet for Mindemyren nord er tilrettelegging for boliger med tjenesteytelser. Planområdet skal ha attraktive byrom med grøntarealer, og det er lagt inn en buffer rundt Solheimsvatnet for å gjøre innsjøen tilgjengelig som natur- og rekreasjonsområde. FNF Hordaland er positive til at kommunen prioriterer fortetting og tilrettelegging for allmenn tilkomst, men dette må ikke gå på bekostning av eksisterende hekkeområder for fugl ved Solheimsvatnet. Vi savner også planer om å restaurere innløpsbekken i østre del av vannet.

Innenfor planområdet til detaljreguleringen for Mindemyren nord ligger innsjøen Solheimsvatnet som har og vil få stor betydning som rekreasjons- og naturområde. I planen skal det vurderes å legge en ny turvei rundt og over vannet, lage flere møteplasser og områder for aktiviteter for alle aldersgrupper. Nordøstlig del av Solheimsvatnet er angitt med hensynssone «bevaring naturmiljø» i områdereguleringsplanen for Mindemyren og arealplanen (KPA 2018). Både planlagt turvei og broforbindelse bør ikke komme i konflikt med naturmangfoldet i og rundt vannet.

Solheimsvatnet har sannsynligvis vært en rik kulturlandskapssjø med mange fuglearter, og var en del av et sammenhengende våtmarksområde, Mindemyra. Mesteparten av dette området er nå nedbygd. I dag er området rundt Solheimsvatnet preget av harde flater uten gjenværende natur. Likevel er vannet et viktig raste- og overvintringsområde for andefugler, og funksjonsområde for flere fuglearter. Sammen med Kristianborgvannet, Tveitevannet og Storetveitvannet, har Solheimsvatnet en viktig funksjon for det urbane fuglelivet i Kronstad og Årstad¹. Solheimsvatnet tilhører Fjøsangervassdraget som er sterkt påvirket av forurensing². Det foreligger planer om å tilbakeføre sjøørret opp til Solheimsvatnet i områdeplanen for hele Mindemyren.

¹ Blanck, C.J. & M. Kambestad 2018. Planlagte boliger mellom Inndalsveien og Solheimsvatnet. Verdivurdering av naturmangfold. Rådgivende Biologer AS, rapport 2731, 23 sider, ISBN 978- 82-8308-536-5.

² Pulg, U., Barlaup, B., Gabrielsen S.-E. & Skoglund, H. 2011. Sjøaurebækker i Bergen og omegn. LFI-rapport nr. 181, Uni Research, Uni Miljø LFI, Bergen, 295 sider.

Vern av funksjonsområdet til fugl

Solheimsvatnet er et lokalt viktig økologisk funksjonsområde for et stort mangfold av fuglearter. Det er registrert flere sårbare og nært truede fuglearter her, deriblant sothøne (VU), vannrikse (VU) og fiskemåke (NT). Fiskemåke (NT) er observert både i Solheimsvatnet, og hekkende på taket av Postterminalen innenfor planområdet³. Norsk Naturinformasjon (NNI) utførte ornitologiske undersøkelser i 2007 og registrerte 16 fuglearter som sannsynligvis hekker i grøntstrukturen i den nordligste delen av vannet⁴. To av disse er rødlistede arter: stær (NT) og sothøne (VU). Det er registrert hekkende sothøne (VU) i Solheimsvatnet siden 2008³. I nordlig del av vannet er det et større område med naturlig vegetasjon (takrør-sivaks-sump) av høytvoksende vannplanter som sannsynligvis er et viktig habitat for sothøna siden denne arten foretrekker høye planter som gir mye skjul¹, men også er også viktig habitat for knoppsvane og toppand. Flere andefugler bruker Solheimsvatnet som raste- og overvintringsområde, hvorav stokkand og toppand er de mest vanlige¹. Toppand som myter (bytter hele fjærdrakten) er observert i Solheimsvatnet, noe som gjør dem ikke-flyvedyktige i tre til fire uker, og er i denne sårbare perioden avhengig av skjulmuligheter i den gjenværende naturlige vegetasjonen. Knoppsvanen har etablert seg i Solheimsvatnet, og har blitt observert hekkende i nordøstlig del av vannet siden 2020. Denne arten kan være svært territorial, og bør vernes for mye menneskelig aktivitet. Blir knoppsvanen fortrent fra Solheimsvatnet, kan det bli vanskelig for arten å finne lokale hekkeområder av like god kvalitet.

Solheimsvatnet er også funksjonsområde for to ansvarsarter; gråtrost og gråsisik³. Ansvarsarter har en vesentlig del av sin europeiske utbredelse i Norge, og er derfor beskyttet i naturmangfoldloven § 23 og skal tas hensyn til utbyggingssaker.

Selv om forumet ønsker tilrettelegging for nærfriluftsliv flere steder, mener vi at tilrettelegging ikke bør gå på bekostning av viktige områder for fugl. Turveien må etableres utenom den gjenværende naturlige vegetasjonen i nord, og man bør ikke legge broforbindelse i nærheten av dette området. Økt aktivitet rundt vannet kan påvirke fuglene negativt. Opphold rundt vannet bør derfor begrenses av hensyn til fuglene, og det anbefales derfor ikke å sette opp benker eller lignende, i samsvar med nml § 6 om generell aktsomhetsplikt. Vi anbefaler heller at man legger den type tilrettelegging til det utvidede parkområdet i planen.

Reetablere kantvegetasjon

I Solheimsvatnet finnes det regionalt fåtallige planter som krustjønnaks, dunkjevle, sjøsvaks, sverdlilje og vassgro⁵. Sivbelter/våtmarksområder som inkluderer disse artene bør etableres flere steder for hekkende fugl som sothøne og knoppsvane, og etter fysisk tilrettelegging kan dette eksempelvis gjøres ved å transplantere disse artene fra andre deler av innsjøen eller fra nærliggende lokaliteter. Videre bør det reetableres naturlig vegetasjon på land i et bredest mulig belte rundt vannet. Dette vegetasjonsbeltet bør bestå av trær og busker som er naturlig forekommende i Bergensområdet, som hassel, selje, gråor, svartor, alm og rogn, samt eventuelt lavere buskvekster som vier og rosebusker i noen områder. Samlet vil disse tiltakene gjenopprette mye av den opprinnelige biodiversiteten i området, legge til rette for et rikt insektliv, gi hekkeplasser for mange ulike fuglearter og fungere som

³ Artdatabanken. Hentet 17.03.2021 fra: <https://artskart.artsdatabanken.no>.

⁴ Håland, A. 2007. Natur- og miljøfaglig vurdering av planlagt boligutbygging mellom Inndalsveien og Solheimsvannet, Bergen kommune. NNI-Rapport 161, 21 sider.

⁵ Norconsult 2013. VA rammeplan Mindemyren. Rammeplan for vannforsyning, avløp og overvannshåndtering 2013-11-01. 57 sider.

et naturlig renseanlegg for overvann som renner ned i innsjøen. I tillegg vil vegetasjonsbeltet bidra med vannfordrøyning, som reduserer flomtopper i bekken nedstrøms innsjøen.

Fremmede arter

Fremmedartene platanlønn og parkslirekne har stor utbredelse på fastmarken rundt Solheimsvatnet. Disse artene regnes å ha «svært høy risiko» i fremmedartlisten⁶, og bør fjernes i tråd med anbefalingene i rapporten til Blanck & Kambestad (2018)¹.

Åpne bekkelukking

Vi er positive til at planen for Mindemyren har med åpning av overvannsledning i P1b, men det foreligger ikke planer om å åpne innløpsbekken fra Landås, øst i Solheimsvatnet, som er lukket i kulvert. Her bør man åpne opp bekkelukkingen der det er mulig, helst helt opp til der bekken renner under Inndalsveien, og restaurere en naturlig bekk med elvegrus og kantvegetasjon. I områdereguleringen til Mindemyren er det planer for tilbakeføring av sjøørret i vassdraget, og gjenåpning av innløpsbekken til Solheimsvatnet kan i så fall skape en flott gyteplass for sjøørret. Ørretbestanden i Solheimsvatnet er i dag svært fåtallig eller utryddet på grunn av forurensning, introdusert gjedde og mangel på gyteplasser, men bestanden kan enkelt reetableres ved utsetting av ørret fra områder lenger oppe i Landåsbekken, eller fra andre bekker som renner ut i Nordåsvatnet. Steinsvikbekken og Apeltunelva har både sjøørret og villaks, og ved gjenåpning av Fjøsangervassdraget ved Mindemyren er det mulig å få begge disse artene til å trives også her – midt i et ellers urbant område⁷.

Kanalen

I områdereguleringen for Mindemyren er det planer om å tilbakeføre Fjøsangervassdraget til et anadromt vassdrag helt opp til Solheimsvatnet. Vassdraget er i dag sterkt påvirket av industri og forurenset avrenning. Store deler av strekningen mellom Nordåsvatnet og Solheimsvatnet skal åpnes opp og vannet skal renne gjennom en åpen kanal. I VA-rammeplanen for Mindemyren er det foreslått ulike løsninger for overvannshåndtering som regnbed og rensegrøfter, men disse fremstår som dårlige tiltak for å fremme naturmangfoldet⁵. Overhengende kantvegetasjon av stedege trær er svært viktig som skjul og næringsgrunnlag for laksefisken. Slik naturlig kantvegetasjon vil også gi skygge som vil redusere algevekst. Vi har forståelse for at man ikke kan gå tilbake til naturtilstanden i et tettbygd område, men vegetasjonen langs kanalen bør etterligne lokal flora, og ikke fremstå som et ordnet bed. Terskler som vist i plantegningene vil gjøre elvebunnen unødvendig kunstig og redusere vannstrømmen, noe som er uforenelig med godt fiskehabitat. Disse tersklene bør erstattes med rullesteiner, som gir et langt mer naturlig elvemiljø. Vi anbefaler også at det innhentes fiskefaglig kompetanse for å sørge for best mulig design av elvebunnen i kanalen. Det er viktig at kanalen ikke anses bare som et element i et parkområde, men også som del av et levende vassdrag der laks og sjøørret forhåpentligvis snart skal komme tilbake.

Konklusjon

Detaljreguleringen for Mindemyren Nord har mange gode intensjoner for blå-grønne strukturer, men vi vil likevel minne om at hekkende fugl må vernes fra forstyrrende ferdsel, og vi fraråder derfor

⁶ Artdatabankens fremmedartsliste 2018: <https://www.artsdatabanken.no/fremmedartslista2018>.

⁷ Pulg, U., Karlsson, S., Diserud O.H., Postler, C., Stranzl, S., Espedal, E.O. Lennox, J. R. 2021. Laks i sjøørretbekker – villaks eller oppdrettslaks? Norwegian Research Center. NORCE LFI rapport nr. 376, 27 sider.

etablering av bro for allmenn ferdsel over Solheimsvatnet. Velger man likevel å anlegge bro, må den ikke lokaliseres i nordøstlig del av vannet, og broen bør i det minste være stengt for ferdsel i hekketiden til fugl. Vi mener at man alltid bør reparere ødelagte områder når man først skal gjøre nye tiltak, og at vassdrag som tidligere har vært anadrome, alltid bør anses som anadrome. Derfor bør innløpsbekken fra Landås restaureres slik ørreten kan bruke bekken til oppvekst- og gyteområde. Naturlig kantvegetasjon bør også reetableres innenfor planområdet.

Dette innspillet sendes på vegne av Norsk Ornitologisk Forening Hordaland fylkeslag, Naturvernforbundet Hordaland, og Norges Jeger- og Fiskerforbund Hordaland.

Vennlig hilsen,

Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) Hordaland

v/ koordinator Silje Elvatun Sikveland

Forum for Natur og Friluftsliv Hordaland er et samarbeidsforum for natur- og friluftsansjasjoner i Hordaland, som arbeider for å ta vare på natur- og friluftsansjensene i fylket. Per i dag er det elleve organisasjoner tilsluttet FNF Hordaland: Bergen og Hordaland Turlag (DNT), Naturvernforbundet Hordaland, Norges Jeger- og Fiskerforbund Hordaland, Bergen og Omland Friluftsråd, Norsk Ornitologisk Forening Hordaland fylkeslag, Hordaland fylkeskystlag, Norsk Botanisk Forening Vestlandsavdelingen, Syklistenes Landsforening Bergen og omegn, Voss Utferdslag (DNT), Voss Kajakklubb og Hordaland krins av Norges Speiderforbund. Sammen representerer organisasjonene rundt 40.000 medlemmer i fylket.